

Deň srdca 2012 z pohľadu lekárnik

P. Matejka, M. Balážová, M. Kuželová, P. Stanko

Súhrn

V septembri 2012 prebehol na Slovensku ďalší ročník preventívnej kampane MOST, ktorej neoddeliteľnou súčasťou je aj tzv. Deň srdca. Počas tohto dňa sa na 164 meracích miestach na celom Slovensku poskytovali vyšetrenia hlavných rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení. Väčšinu meracích miest tvorili verejné lekárne, pre ktoré je realizácia podobných vyšetrení súčasťou poskytovania lekárenskej starostlivosti. Článok poskytuje prvotný náhľad na základné výsledky vyšetrení, ktoré boli spolu s anamnestickými údajmi anonymne zaznamenanými do formulárov odoslané do konca roku 2012 z lekární na centrálné vyhodnotenie. Výsledky poukazujú na skutočnosť, že tento typ vyšetrenia je ochotná dobrovoľne podstúpiť tak mladšia, ako aj staršia generácia, pričom dvojnásobne prevažujú ženy. Výsledky tiež ukázali, že v rámci vyšetrení počas Dňa srdca bolo medzi pacientmi bez diagnózy hypertenzie, hypercholesterolémie či kardiovaskulárneho ochorenia zachytených 25 % osôb s potenciálnym rizikom vzniku hypertenzie a 20 % osôb s potenciálnym rizikom vzniku hypercholesterolémie, ktorým bola odporučená návšteva lekára. Tento typ preventívnej kampane tak preukazuje svoj význam a za realizáciu projektu MOST patrí Slovenskej nadácii srdca, ako aj jej partnerom, vrátane všetkých zapojených lekární, veľké poďakovanie.

Kľúčové slová

prevencia kardiovaskulárnych ochorení – lekárne – vyšetrenia – krvný tlak – cholesterol

Summary

Heart Day 2012 from the point of view of a pharmacist. In September 2012, another annual MOST prevention campaign took place in Slovakia, with the Heart Day as an integral part. During the course of the day, 164 measurement sites throughout Slovakia provided screening of the main risk factors of cardiovascular diseases. Most of these measurement sites were pharmacies; such screening examinations is part of the healthcare that pharmacies usually provide. The article provides an initial insight into the basic results of this screening, which were, together with the anamnestic data anonymously recorded in the forms, and reported by pharmacies by the end of 2012 for central evaluation. The results of the screening point to the fact that the younger, as well as the older generation, is willing to undergo this type of testing, while the predominance of women is double. The results also show that among the people with no diagnosed hypertension, hypercholesterolemia or cardiovascular disease, 25% indicated the potential risk of developing hypertension and 20% showed the potential risk of developing hypercholesterolemia. These cases were identified during the Heart Day screening and the suggestion was made to consult a physician. This type of prevention campaign is clearly important and huge thanks must go to the Slovak Heart Foundation, its partners and participating pharmacies for organising such an event.

Keywords

cardiovascular disease prevention – pharmacies – screening – blood pressure – cholesterol

Dňa 28. 9. 2012 sa v rámci 6. ročníka projektu MOST (Mesiac O Srdcových Témach) opäť uskutočnil na Slovensku, možno povedať, už tradičný Deň srdca. Tento deň (vždy posledný septembrový piatok) býva vyvrcholením celoslovenskej edukačnej kampane MOST, ktorú každoročne v septembri realizuje v spolupráci so svojimi partnermi Slovenská nadácia srdca [1]. Počas Dňa srdca prebiehajú na desiatkach meracích miest na celom Slovensku vyšetrenia rizikových faktorov rozvoja srdcovocievnych ochorení. Tieto vyšetrenia vykonávajú zdravotnícki pracovníci jednak na vysoko exponovaných verejných miestach, ako sú námestia, nákupné centrá, vlaky, ale taktiež na zdravotníckych pracoviskách,

ako sú regionálne úrady verejného zdravotníctva a predovšetkým verejné lekárne.

Lekárnici na Slovensku sa do prevencie srdcovocievnych ochorení zapájajú systematicky už od roku 2005, kedy sa na Slovensku konala po prvýkrát koordinovaná preventívne zameraná lekárnická kampaň (Týždeň srdca v lekárnach). Dnes mnohí lekárnici vykonávajú meranie krvného tlaku a rutinné biochemické vyšetrenia na princípe suchej biochémie ako súčasť lekárenskej starostlivosti [2]. Vo svojich lekárnach celoročne a koordinovane v rámci projektu Vaše srdce [3], pričom sa tradične zapájajú aj do Dňa srdca.

Do minuloročného Dňa srdca sa zapojilo 102 lekární [4], ktoré tvorili

väčšinu (viac ako 60 %) z celkového počtu 164 meracích miest [5]. Zoznam lekární, ktoré sa zapojili do Dňa srdca, je uverejnený na webových stránkach projektu Vaše srdce [4] a Slovenskej nadácie srdca [5]. V 73 lekárnach sa okrem krvného tlaku a iných biometrických meraní (obvod pásu, hmotnosť, výška) vyšetřovala z kvapky kapilárnej krvi aj hladina celkového cholesterolu. Pri každom vyšetrení realizovanom v rámci Dňa srdca zaznamenal zdravotnícky pracovník na základe rozhovoru s vyšetřovanou osobou do štandardného formulára anonymné údaje s uvedením veku, pohlavia, anamnézy a výsledkov vyšetření. Formuláre boli po odoslaní z meracieho miesta následne

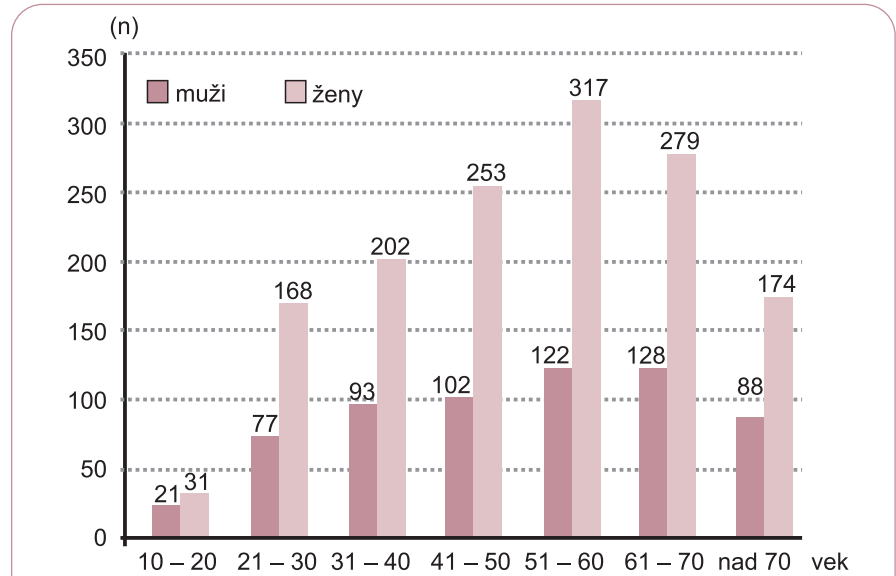
centrálne vyhodnocované na Farmaceutickej fakulte UK v Bratislave a v Slovenskej nadácii srdca.

Na centrálne vyhodnotenie boli do konca roku 2012 prijaté formuláre zo 63 lekární obsahujúce platné záznamy od 2 055 osôb. Základné výsledky z týchto záznamov dodaných z lekární uvádzame v tomto článku, pričom ďalšie výsledky získané z lekární budú uverejnené na internetovej stránke projektu Vaše srdce [4]. Kompletne výsledky zo všetkých meracích miest budú uverejnené v publikácii k projektu MOST 2012, ktorú každoročne vydáva Slovenská nadácia srdca.

Počas Dňa srdca sa v 63 lekárnách zúčastnilo na vyšetrení 2 055 osôb, u ktorých boli zaznamenané relevantné výsledky odoslané na vyhodnotenie. Medzi vyšetrovanými osobami mali jednoznačnú prevahu ženy, ktorých bolo medzi vyšetrovanými osobami 1 424 (t.j. 69%). Prehľad zastúpenia vyšetrených osôb podľa veku a pohlavia uvádza graf 1.

Údaje v grafe 1 poukazujú na všeobecne známu skutočnosť, že o preventívne vyšetrenia prejavujú vyšší záujem ženy ako muži, a pokiaľ ide o vek, záujem bol najvyšší v skupine žien medzi 51. a 60. rokom života a v skupine mužov medzi 61. a 70. rokom života. U mužov bolo využitie vyšetrení vzhľadom k veku až na skupiny teenagerov podstatne vyrovnanejšie ako u žien. Potešiteľné je, že záujem mladších vekových skupín o vyšetrenia rizikových faktorov nie je zanedbateľný, nakoľko osoby vo veku do 40 rokov tvorili 28 % všetkých vyšetrených osôb a osoby vo veku do 50 rokov takmer polovicu (46 %).

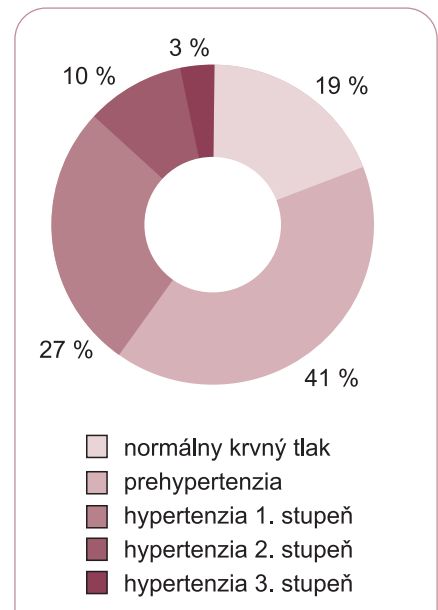
Hodnoty krvného tlaku boli získané od 1 964 osôb a ich zastúpenie uvádza graf 2. Z grafu vyplýva, že 19 % zaznamenaných hodnôt krvného tlaku spadalo do pásma normálneho krvného tlaku (sTK < 120/80), 41 % do pásma prehypertenzie (sTK 120 – 139 alebo dTK 80 – 89) a 40 % do pásma hypertenzie (sTK ≥ 140 alebo dTK ≥ 90). Nemožno, samozrejme v tejto súvislosti, hovoriť o relevantných hodnotách z hľadiska diagnostiky hypertenzie, no tieto hod-

Graf 1. Zastúpenie osôb vyšetrených počas Dňa srdca z hľadiska veku a pohlavia.

noty naznačujú, že u veľkej časti návštevníkov lekární si hodnota krvného tlaku zaslúžila pozornosť z hľadiska ďalšieho monitorovania či už v lekárni alebo v prípade potreby u príslušného lekára. Podľa formulára k vyšetreniam 1 154 vyšetrovaných osôb uviedlo, že nemá diagnostikovanú hypertenziu ani žiadne ďalšie kardiovaskulárne ochorenie. Z týchto osôb malo 25 % hodnoty v pásme hypertenzie, pričom 222 osôb (19 %) malo hodnoty krvného tlaku v pásme hypertenzie 1. stupňa (sTK 140 – 159 alebo dTK 90 – 99) a 74 osôb (6 %) hodnoty v pásme hypertenzie 2. stupňa alebo 3. stupňa (sTK ≥ 160 alebo dTK ≥ 100). Týmto osobám s potenciálnym rizikom rozvoja hypertenzie bolo odporúčané monitorovanie krvného tlaku a návšteva lekára, ktorý by následne stanovil alebo vylúčil diagnózu hypertenzie.

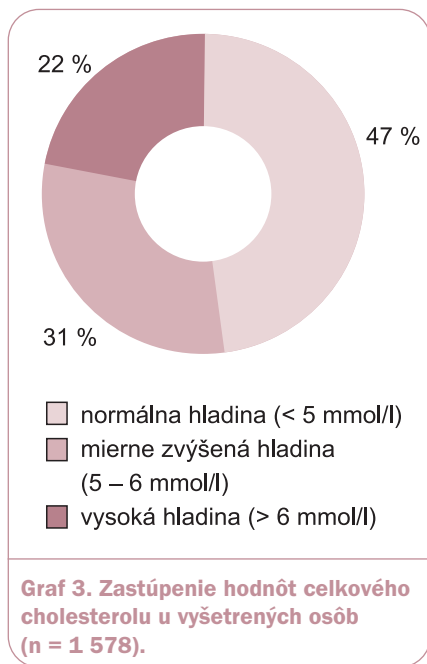
Hodnoty koncentrácie celkového cholesterolu v kvapke kapilárnej krvi boli získané od 1 578 osôb. Zastúpenie týchto hodnôt uvádza graf 3. Z grafu vyplýva, že 47 % zaznamenaných hodnôt spadalo do pásma normálnej hladiny celkového cholesterolu (< 5 mmol/l), 31 % do pásma mierne zvýšenej hladiny (5 – 6 mmol/l) a 22 % do pásma vysokej hladiny cholesterolu (> 6 mmol/l). Vysokú hladinu cholesterolu malo

Graf 2. Zastúpenie hodnôt krvného tlaku u vyšetrených osôb (n = 1 964).

nameranú 195 osôb z celkového počtu 991 (t.j. 20 %), ktoré podľa formulára nemali diagnostikované žiadne kardiovaskulárne ochorenie a neužívali ani lieky na zníženie hladiny cholesterolu. Týmto potenciálnym pacientom bola taktiež odporúčaná návšteva lekára.

Odchyt pacientov s rizikom rozvoja ochorení v rámci primárnej prevencie je jednou zo základných úloh lekární pri poskytovaní lekárenskej starostlivosti. Nemenej dôležitou úlohou je sledovanie

účinnosti a bezpečnosti farmakoterapie pacientov v rámci sekundárnej prevencie. Zapojením sa do Dňa srdca lekárnici intenzívnejšie ako inokedy komunikujú smerom k verejnosti možnosť zisťovania hladiny rizikových faktorov kardiovaskulárnych ochorení v lekárni počas celého roku.

Deň srdca na Slovensku bolo možné uskutočniť najmä vďaka Slovenskej nadácii srdca a jej partnerom. Zoznam všetkých partnerov je uvedený na inter-

netovej stránke nadácie. Vďaka nim bolo možné prezentovať a propagovať prevenciu kardiovaskulárnych ochorení v médiách, tlačíť propagačné a edukačné materiály, ale aj realizovať samotné vyšetrenia. Pokiaľ ide o vyšetrenia hladiny celkového cholesterolu v lekárňach, pre ktoré bolo nevyhnutne potrebné zabezpečiť finančne náročný spotrebný materiál, tieto mohli byť počas Dňa srdca zrealizované vďaka spoločnostiam Wörwag Pharma GmbH & CO.KG a SUNPHARMA SLOVAKIA, s.r.o., Spoločnosť Wörwag Pharma GmbH & CO.KG zabezpečila vyšetrovacie prúžky a odberové lancety pre 42 lekární a v 11 lekárnách podporili Deň srdca, aj personálne osobnou účasťou pracovníkov pri poskytovaní vyšetrení a konzultácií, ako aj evidencii výsledkov. Spoločnosť SUNPHARMA SLOVAKIA, s.r.o., zabezpečila materiálne vybavenie potrebné na biochemické vyšetrenia pre ďalších 31 lekární a do Dňa srdca zabezpečila zapojenie všetkých lekární. Farmaceutická fakulta UK zabezpečovala ako partner Dňa srdca koordináciu poskytovania informácií a materiálneho vybavenia lekárniam, ako aj zber a vyhodnocovanie výsledkov z lekární. Na záver chceme poďakovať Slovenskej nadácii srdca pod vedením doc. MUDr. G. Kamenského, CSc., a všetkým jej

partnerom vrátane všetkých aktívne sa zapájajúcich lekární za každoročnú realizáciu najväčšej preventívnej kampane na Slovensku – projektu MOST. Bude nám potešením aktívne sa zúčastniť v septembri 2013 jeho v poradí už 7. ročníka.

Literatúra

1. Slovenská nadácia srdca. Dostupné na: <http://www.tvojesrdce.sk>.
2. Zákon č. 362/2011 o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov, paragraf 20 odsek 1.
3. Projekt Vaše srdce. Dostupné na: <http://www.vasesrdce.sk>.
4. Projekt Vaše srdce v rámci projektu MOST 2012. Dostupné na: <http://www.vasesrdce.sk/news/most-2012/>.
5. Projekt Vaše srdce v rámci projektu MOST 2012 merací miesta. Dostupné na: http://www.tvojesrdce.sk/images/stories/obrazky/1/merania_2012.pdf.

PharmDr. Peter Matejka, PhD.¹

PharmDr. Martina Balážová²

prof. RNDr. Magdaléna Kuželová, CSc.²

Peter Stanko³

¹Fakultná lekárka, FaF UK v Bratislave

²Katedra farmakológie a toxikológie,

FaF UK v Bratislave

³Univerzitná lekárka, Bratislava

matejka.peter@gmail.com

MOST

MESIAC O SRDCOVÝCH TÉMACH

